

POSTANOWIENIE

Dnia 12 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z wniosku Zakładów Chemicznych "R." spółki akcyjnej w R.
z udziałem S. W.

o ustanowienie służebności przesyłu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 kwietnia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w C.
z dnia 13 stycznia 2021 r., sygn. akt VI Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną uczestnika postępowania S. W. od postanowienia Sądu Okręgowego w C. z dnia 13 stycznia 2021 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych

przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienia SN z dnia: 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; 15 kwietnia 2021 r., I CSK 43/21; 25 sierpnia 2021 r., II CSK 216/21). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

W tym kontekście Sąd Najwyższy wskazuje, że skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia. Jego rozpoznanie nie ma charakteru postępowania w ramach trzeciej instancji. Służy realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań Sądu Najwyższego, wśród których pozostają przede wszystkim nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1904) jego obowiązki obejmują zapewnienie jednolitości orzecznictwa i rozstrzyganie zagadnień

prawnych. Tym właśnie celom wypada podporządkować także rozstrzyganie skarg kasacyjnych.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga – jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego – sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. np. postanowienia SN z dnia: 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; 25 maja 2021 r., II CSK 96/21). Ponadto, w judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w powołanym przepisie nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia SN z dnia: 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14; 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20). Występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane zapytaniu przedstawianemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia SN z dnia: 24 października 2012 r., I PK 129/12; 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, Biul. SN 2015, nr 5). Zagadnienie to nie może być przy tym pozorne, czyli m.in. nie może stanowić próby obejścia dokonanych przez sądy ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Zdaniem skarżącego w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne w postaci konieczności odpowiedzi na pytanie, czy w przypadku zgłoszenia przez

właściciela nieruchomości, na której ma być ustanowiona służebność przesyłu, wniosku dowodowego o przedstawienie przez właściciela urządzeń przesyłowych dokumentacji potwierdzającej spełnianie przez urządzenia przemysłowe norm technicznych i środowiskowych pozwalające na prawidłowe korzystanie z tych urządzeń na nieruchomości obciążonej, Sąd może pominąć taki wniosek dowodowy jako wykraczający poza zakres przedmiotowy postępowania o ustanowienie służebności przesyłu. Skarżący podniósł, że skoro na przedsiębiorcę przesyłowego został nałożony obowiązek korzystania z urządzeń przesyłowych zgodnie z ich przeznaczeniem (art. 305¹ k.c.), a przesłanką ustanowienia służebności przesyłu jest konieczność właściwego korzystania z tych urządzeń (art. 305² k.c.), wątpliwości budzi, czy w trakcie postępowania o ustanowienie służebności przesyłu ustalenie kwestii dotyczących spełniania norm bezpieczeństwa, norm technicznych i środowiskowych przez urządzenia przesyłowe, modernizacji tych urządzeń jest nieistotne w sprawie.

Sformułowane przez skarżącego wątpliwości na tle art. 305¹ i 305² k.c. nie odpowiadają założeniom przyjętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego dla rozumienia przesłanki istotnego zagadnienia prawnego. Problematyka dotycząca przesłanek warunkujących ustanowienie służebności przesyłu była przedmiotem bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego, nie zachodzi potrzeba kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym zakresie. Skarżący nie przedstawił jakichkolwiek kontrowersji lub rozbieżnych ocen prawnych na tle powołanych przepisów prawa materialnego, ograniczając się do przedstawienia własnego poglądu, zgodnie z którym właściciel nieruchomości, mającej być obciążoną ma prawo wiedzieć, czy urządzenia, które już „oficjalnie” będą przebiegały przez jego nieruchomość, a przedsiębiorca przesyłowy będzie miał do nich swobodny dostęp, spełniają wszelkie normy techniczne i środowiskowe, a jeżeli nie, to w jakim okresie urządzenia te zostaną zmodernizowane lub wymienione na nowe.

Nadto sformułowana przez skarżącego kwestia nie ma charakteru abstrakcyjnego i uniwersalnego, lecz jest osadzona w okolicznościach konkretnej sprawy i jest pytaniem w tej właśnie sprawie. W szczególności należy zauważyć, że zagadnienie prawne zostało sformułowane jako podważenie zasadności oddalenia konkretnego wniosku dowodowego, co może być przedmiotem zarzutu

naruszenia prawa procesowego. Nie stanowi zagadnienia prawnego w powyższym rozumieniu rozważanie, czy w realiach konkretnej sprawy zasadne było oddalenie wniosku dowodowego zgłoszonego przez stronę – pominięcie dowodu, co regulują przepisy dotyczące postępowania dowodowego przed sądem pierwszej instancji i sądem drugiej instancji.

Oparcie zaś wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance oczywistej jej zasadności oznacza natomiast, zgodnie z poglądem utrwalonym w judykaturze, że skarżący musi przedstawić dokładny wywód, na czym – jego zdaniem – polega oczywista zasadność skargi w danej sprawie z przytoczeniem przepisów, których naruszenie ją spowodowało oraz argumentację wskazującą na to, dlaczego opisane naruszenie doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Innymi słowy, skoro przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego, że skarga jest oczywiście uzasadniona, to powinien on w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia. Przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. np. postanowienia SN z dnia: 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20; 25 sierpnia 2021 r., II CSK 155/21).

Zdaniem skarżącego zachodzi oczywista zasadność skargi z uwagi na sposób prowadzenia sprawy przez Sądy obu instancji, który wskazuje na brak bezstronności oraz nierzetelne rozpatrzenie sprawy, niezgodnie z przepisami prawa materialnego i procesowego, w tym w szczególności co do rażącego naruszenia przez Sąd zasady swobodnej oceny dowodów przez uznanie za prawidłową opinię biegłego sporządzoną w sprawie, podczas gdy sama opinia oraz sposób jej sporządzenia wskazuje na to, że nie powinna zostać uznana przez Sąd za wiarygodną w świetle art. 233 § 1 k.p.c. Skarżący podniósł, że w jego ocenie najbardziej rażące naruszenie przepisów proceduralnych nastąpiło przez uznanie

za wiarygodną opinią biegłego powołanego w sprawie do ustalenia wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przekonuje, że doszło w niniejszej sprawie do rażącego naruszenia prawa, które skutkowałoby oczywistym uzasadnieniem skargi. Zarzucając rażące naruszenie prawa również Sądowi pierwszej instancji, skarżący nie respektuje tego, że skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia służącym od orzeczenia Sądu drugiej instancji. Natomiast wiążąc oczywistą zasadność skargi z uchybieniem bliżej nieokreślonych przepisów prawa materialnego, nie precyzując w uzasadnieniu wniosku, jakie konkretnie przepisy zostały rażąco naruszone, skarżący nie uwzględnił, że skarga kasacyjna winna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu elementów kreatywnych skargi. Należy przypomnieć, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi kasacyjnej i nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach skargi argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń (zob. np. postanowienie SN z dnia 22 kwietnia 2015 r., IV CSK 613/14). Rolą Sądu Najwyższego nie jest domyślanie się lub poszukiwanie okoliczności, które uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienia SN z dnia: 14 grudnia 2004 r., II CZ 142/04; 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08). Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania; oba te elementy muszą być przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, ponieważ mimo że argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (zob. np. postanowienia SN z dnia: 12 lipca 2007 r., III CSK 160/07; 27 maja 2010 r., II UK 274/09; 8 lipca 2014 r., I UK 65/14; 14 maja 2015 r., III PK 6/15).

Skarżący, upatrując oczywistą zasadność skargi także w naruszeniu przez Sąd drugiej instancji art. 233 § 1, art. 278 § 1, art. 286 k.p.c., nie uwzględnił, że w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, a podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Istota zarzutów naruszenia przepisów postępowania, z którymi skarżący wiąże jej oczywistą zasadność, polega na zakwestionowaniu oceny przeprowadzonych w sprawie opinii biegłego rzeczoznawcy majątkowego, które stanowiły podstawę dla ustalenia wartości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Polemizując z ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów, skarżący zmierza w istocie do zniweczenia publicznoprawnej funkcji skargi i wydania orzeczenia w interesie jednostkowym, w postępowaniu opartym na analizowaniu przeprowadzanych przed Sądami obu instancji dowodów.

Analiza wniosku na tle podstaw skargi oraz motywów zaskarżonego orzeczenia nie prowadzi zatem do oceny, że Sąd Okręgowy, wydając zaskarżone postanowienie, dopuścił się kardynalnych błędów, w stopniu przemawiającym za oczywistą zasadnością skargi.

Skarżący, powołując się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, polemizuje z podstawą faktyczną rozstrzygnięcia, zarzucając, że jest ona błędna. W istocie skarżący nie formułuje wątpliwości na tle przepisów prawa materialnego, a kwestionuje ustalenia faktyczne i ocenę dowodów, poczynione przez Sąd Okręgowy. Nie ma zatem argumentów wskazujących na konieczność wypracowania reguł dotychczas nieomówionych w orzecznictwie i doktrynie.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej w pozostałym zakresie, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.